

ALEXANDER SCRIBIN'İN İLK DÖNEM ESERLERİNDEN OP. 8 NO. 12 ETÜDÜNÜN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF ETUDE OP. 8 NO. 12 FROM EARLY WORKS OF ALEXANDER SCRIBIN

Sunay YILMAZ* Akın ARABOĞLU**

Geliş Tarihi: 05.09.2022

Kabul Tarihi: 06.01.2022

(Received)

(Accepted)

Öz: Scriabin 19. ve 20. yüzyıllar arasında yaşamış en önemli bestecilerdendir. Eğitim hayatına daha çok bir icracı olarak yetişmek üzere başlamıştır. Ancak sonraki süreçte kompozisyona ilgi duymuştur. Bu sürecin sonunda mezuniyetinden sonra yalnızca kendi eserlerini çalma kararı almıştır. Bu sayede çok özel ve kişisel bir üsluba sahip olmuştur. Bir piyanist olarak yalnızca kendi eserlerini seslendirmesinin de etkisiyle eserlerinde çok kişisel ve zengin tınlar, armonik ve tematik işlemler, rubatolar ve geniş bağlar kullanmıştır. Yarattığı eserlerdeki özellikler ve bireysel yönü sayesinde müzik tarihinde özel bir yere sahip olmuştur. Besteci yalnızca kendi eserlerini seslendirdiği için piyano üslubu da gittikçe gelişmiş ve değişmiştir. İlk dönem eserleri Chopin etkisindeyken gittikçe bireyselleşmiş ve yeni arayışlar içerisine girmiştir. Bu çalışmada öncelikle Alexander Scriabin'in yaşamına değinilmiş, etüt formunun tarihsel kökeni açıklanmış, bestecinin erken dönem müziğinin özelliklerinden bahsedilmiş, bestecinin erken dönem müziğinin genel özelliklerini en iyi yansıtan eserlerinden biri olan Op. 8, No. 12 Etüdü incelenmiştir. Op. 8, No. 12 Etüt yalnızca bu serinin değil bestecinin en çok seslendirilen eserlerinden biridir. Eserin temelini geniş orkestral akorlar ve atlamalı oktavlar oluşturur. Bu yönüyle Scriabin'in ilk dönem müzikal stilinin tüm öğelerini içerisinde barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alexander Scriabin, Etüt, Piyano.

Abstract: Scriabin is one of the most important composers who lived between the 19th and 20th centuries. Scriabin, who started his education life mostly to train as a performer, however later became interested in composition. At the end of this process, he decided to play only his own works after his graduation. In this way, he had a very special and personal pianistic style. As a pianist, he used very personal and rich tones, harmonic and thematic embroideries, rubatos and broad legato lines in his works, with the effect of performing only his own works. He has a special place in the history of music thanks to the features and individuality of the works he has created. Since the composer performed only his own works, his piano style also developed and changed gradually. While his early works

* Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Bölümü, sunayyilmaz52@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6169-155X.

* Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuarı, Piyano Anasanat Dalı, akinaraboglu@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0226-2261.

were under the influence of Chopin, he became increasingly individualized and sought new ways. Therefore, in this study, first of all, Alexander Scriabin's life was mentioned, the historical origin of the etude form was explained, the characteristics of the composer's early music were mentioned, and the Op. 8, No. 12 Etude, which is one of the works that best reflects the general characteristics of the composer's early music, was examined.

Keywords: Alexander Scriabin, Etude, Piano.

1. GİRİŞ

Rusya'da sanatsal müziğinin gelişmesi ve Avrupa ülkeleri düzeyine çıkması, Rus Beşleri ve bu hareket içerisinde yer almamakla birlikte aynı kuşaktan olan Çaykovski sayesinde olmuştur. Çaykovski'nin doğrudan doğruya etkisi altında kalmış besteciler arasında Sergey Taneyev, Anton Arensky, Mihayl İvanof yanında özellikle Sergei Rahmaninoff sayılmalıdır.¹ Faubion Bowers'a göre;

Bir tarafta milliyetçiler vardı ve Rachmaninoff ile birlikte Rus temalarını ve halk müziğini ilham kaynağı olarak savunuyorlardı. Öte tarafta ise Scriabin ve kozmopolitanlar, evrenselciler ve müzikteki enternasyonalistler vardı. Scriabin bir keresinde yayıncısına Rachmaninoff'u işaret ederek "Rus temaları üzerinde üvertür ve kaprisler yazmadığım için, bir Rus bestecisi olmamam mümkün müdür?" diye yazmıştı. Hatta bir keresinde Chopin'i milliyetçilik yönü çok kuvvetli olduğu için eleştirmişti.²

Scriabin'in Rus milliyetçiliğinden dışlanma çabalarına rağmen Rus geleneğinin etkisi, müziğine farklı açılardan sızmıştır. Onun ilhamı Rus edebiyatından, resimlerden özellikle de şiirlerden, sembolizmden ve felsefeden gelmektedir.³

2. ALEXANDER SCRIBIN'İN YAŞAMI

Alexander Scriabin, askeri kökenli ve soylu bir aileden gelmektedir. Annesi yetenekli bir piyanisttir ancak çok genç yaşta, Scriabin henüz bir yaşında iken ölmüştür. Diplomat olan babası evde bulunamadığından bakımını halası üstlenmiştir. Müzik yeteneğini çok erken yaşta belli eden Scriabin dört yaşında piyano çalmaya başlamıştır. 1882'de orduda kariyer yapmak amacı ile üniformasını giyip askerî bir okul olan Cadets'e katılmıştır. 1884'te Rus besteci Sergey Taneyev

¹ İlhan K. Mimaroglu, *Musiki Tarihi*, 2. Basım, Varlık Yayınları, İstanbul 1970, s. 154.

² Faubion Bowers. "Scriabin Again and Again" (1966), *Journal of The Scriabin Society of America* 8, No. 1 (Winter 2003-2004), s. 12.

³ Yoon-Wha Roh, "A Comparative Study of the Twenty-four Preludes of Alexander Scriabin and Sergei Rachmaninoff", (Doktora Tezi, Indiana Üniversitesi, 2015), s. 14-15.

ile kompozisyon çalışmalarına başlamıştır. Taneyev'in bir diğer öğrencisi daha sonra ünlü bir besteci ve piyanist olacak olan Sergey Rachmaninoff'tur. Genç ve yetenekli bir piyanist olarak, ünlü Moskova'lı Pedagog Nikolay Zverev ile piyano çalışmasının dışında Anton Arensky, Sergey Taneyev ve Vasily Safonov ile birlikte çalışarak 1888'de Moskova Konservatuarı'na girmiştir. 1892'de piyano performansı dalında küçük bir altın madalya ile mezun olmuştur. Ancak, Arensky ile kişilik ve müzik zevkinde güçlü farklılıklar ve kendisini ilgilendirmeyen formlarda parça oluşturma isteğini reddetmesi nedeniyle kompozisyon derecesini tamamlayamamıştır. Mezuniyet sınavı için Balakirev'in *İslamey*'ini ve Liszt'in *Don Juan Anıları*'ni çalışan Scriabin, fazla çalışmaktan ötürü sağ elini zedelemiştir. Ancak bu süreç içerisinde yılmayıp piyano repertuarında en ünlü sol el parçalarından olan Op. 9. Prelüd ve Noktürn ve sol elin çok daha yoğun bir yapıya sahip olduğu Op. 6, 1. Piyano Sonatı'nı bestelemiştir. Her ne kadar sonunda konser sahnesine geri döndüyse de sağ elini hiçbir zaman eskisi kadar güçlü kullanamamıştır. Bu durum bestecinin eserlerinde sol elin sağ el kadar etkin hatta zaman zaman sağ elden daha baskın olmasının sebebini açıklamaktadır. İlk dönem eserleri Chopin etkisi altında olan besteci bu sebepten noktürn, prelüd, mazurka ve etüt gibi formlarda eserler yazmıştır. Bu eserler romantik dönemin tipik örneklerini çağırırsa da güçlü bir bireysellik ortaya koymaktadır. Yüzyılın sonlarına doğru Scriabin orkestra eserleri yazmaya başlamış ve besteci olarak büyük bir ün kazanmıştır.⁴

1898'de üslubu değişmeye ve gelişmeye başlamıştır. Bu çizgideki çalışmalarıyla kamçılanan Scriabin büyük formlara yönelmeye başlamış ve 1901'de iki senfoni bestelemiştir. Nietzsche'yi okumaya başlamış, Helena Blavatsky'nin teozofi yazılarından esinlenip mistisizme ilgi duymaya başlamıştır. Ses ve esrime anlamında, mistik bir ritüel olarak müzik hakkında düşünmeye başlamıştır.⁵

Scriabin, Londra'da bıyığının altında çıkan bir sivilcenin kan zehirlenmesine dönüşmesinden dolayı hastalanmıştır ve bu hastalık onun ölümüne sebep olmuştur. Ailenin maddi durumu iyi olmadığı için Rachmaninoff ve diğer sanatçı dostları ailesi için bir takım yardımda bulunmuşlardır.

2.1. İlk Dönem Eserleri

Bestecinin eserlerini 4 döneme ayıran müzikologlar olsa da müzikolog ve felsefeci Boris de Schloezer, Scriabin' in eserlerini 3 döneme ayırmıştır;

Scriabin'in ilk bestesi olan –Re minör Kanon- u dışarıda bırakarak, (1888–1896), Fa minör Op. 1. Vals'ten başlayarak, 1902'nin 2.Senfoni ve Op. 30 4. Piyano Sonatı'na kadarki süreyi

⁴ <https://russiapedia.rt.com/prominent-russians/music/aleksandr-scriabin/>, (14.02.2022).

⁵ Harold C. Schonberg, *Büyük Besteciler*, 1. Baskı, Doğan Egmont Yayınları, İstanbul 2013, s. 479.

birinci döneme, 1902'nin Op. 30, 4.Sonatından, 1919'da orkestra, koro için yazılan Op. 60 Prometheus yapıtına kadarki süreyi ikinci döneme, 1909- 1910, Prometheus'tan başlayarak 6, 7, 8, 9, 10. Piyano Sonat'larını, Op. 72 Aleve Doğru yapıtını ve Op. 73 ve Op. 74 prelüdlerini kapsayan süreyi de üçüncü döneme bölümlemiştir.⁶

12 yaşında beste yapmaya başlayan bestecinin ilk dönem yapıtları Chopin etkisi altındadır. Chopin'in ruhsal dünyasına bağlamı olarak bestelenen Vals, Noktürn, Mazurka ve Op. 2, 1, Op. 8, 12 Etütte, Op. 11; Op. 13, Op. 15, Op. 16 ve Op. 17 büyük çaptaki prelüd dizilerinde, 1. ve 2. Piyano Sonatları'nda, Chopin Scriabin iletişimi açıkça hissedilir.⁷ Scriabin'in 12 yaşındayken yazdığı; Re minör Kanon'dan, Op. 73, No. 2 *Karanlık Alevler* (Vers La Flamme) yapıtına kadar, özgün ve giderek gelişen –poliritimler- görülür. Daha ilk Re minör Kanonda, ikiye karşı üçlü ve üçe karşı dördü ses gruplarının karşılaşması, Chopin'in dünyasında büyüyen besteci için doğal bir durumdur.

Scriabin, Op. 6, 1. Piyano sonatı ile aynı zamanda bestelediği Op. 9 Prelüd ve Noktürn yapıtlarını yalnız sol el için yazmıştır. Fazla çalışmaktan sağ elini ikinci kez zedelemiştir. Op. 9 yapıtları, bu rahatsızlığın ve beraberinde gelen ruhsal acıların yansımalarıdır. "*Yaşam engellerin aşılmasıdır*" diyen sanatçının, Op. 9 Prelüd ve Noktürn'ünde, içe dönük bir ruh hali kadar, umut ve zafere ulaşma dürtüleri de sezilir.⁸ Op. 6, 1. Piyano sonatında Chopin'in *Cenaze Marşı*'ndan (2. piyano sonatı 3. bölüm) esinlendiğini Scriabin'in kendisi söylemiştir. Sanatçının tüm çağdaşları, Scriabin'in hem piyanist hem de besteci olarak olağanüstü tını duyarlılığını kabul etmişlerdir.

Scriabin'in 1. ve 2. Piyano Sonat'larında, Op. 8, No. 12 Etüdünde, Op. 11, Op. 13, Op. 15, Op. 16, Op. 17 ve Op. 22 Prelüd dizilerinde Chopin etkisi zaman zaman sürer. Piyano tekniği ve figürasyonları bakımından Chopin ve Liszt'i andıran etütler son derece zor ve güzeldir. Pasaj tekniğinden çok, oktav, çift ses ve akor tekniği kullanılmıştır. Op. 11, 24 Prelüde Chopin esinlenmesinden söz edilemez ama müzikal bir duyarlılığın ve ruh dünyasının derin akrabalığı kesin olarak vardır. Scriabin, orkestraya da genç yaşından itibaren büyük bir ilgi duymuştur. Liszt'in zengin tınılı geniş orkestral cümleleri ve tüm piyano üslubu, Op.18, Si bemol minör *Allegro de Concert*'ine, Op. 27 Prelüd'lere ve Op. 28 Si minör Fantezi'ye, 3. Sonat'ına ve Op. 8, 12 Etütlerinin sonuncularına yansımıştır. Op. 27 Prelüdüyle birlikte, Op. 26 Mazurkalar, Op. 20 Piyano Konçertosu, Op. 23, 3. Sonat, Op. 28 Si

⁶ Leyla Pamir, *Müzikte Geniş Soluklar*, Ada Yayınları, İstanbul 1989, s. 281-282.

⁷ Leyla Pamir, *a.g.e.*, s. 262.

⁸ Leyla Pamir, *a.g.e.*, s. 283.

minör Fantezi, Op. 8, 12 Etütler, Scriabin'in ilk dönem piyano üslubunun doruk noktasını oluştururlar.

3. ETÜT FORMUNUN TARİHSEL SÜRECİ

Fransızca çalışma anlamına gelen “*etude*”ler başlangıçta icracının teknik gelişimini sağlamak amacıyla (gam, arpej, çift ses, akor, tril, legato staccato vb.) yazılmış parçalardır.

Çalgılar kullanılmaya başlandığından beri içinde etüt niteliği taşıyan parçalar yazılmıştır. 15. Yüzyılda org için öğretici parçalar yazılmıştır. Bach'ın Envansiyonları, Scarlatti'nin bazı eserleri aslında bir çeşit etüttür. Bununla birlikte özellikle Cramer ve Clementi gibi besteciler 18.yüzyılda “*etüt*” terimini kullanmaya başlamış ve bu türde yapıtlar bestelemişlerdir. Etütler genellikle iki ya da üç bölmeli şarkı formunda yazılırlar. Çok küçük etütlerin tek bölmeli olabileceği gibi, büyük olanlarının pek azı da *rondo* formunda yazılabilirler.⁹

19. yüzyıl Fransız bestecisi Charles-Louis Hanon, “*60 Egzersizde Virtuöz Piyanist*” adlı bir etüt kitabı yazmıştır. Bunlar, gösterişli, sanatsal etütlere bir örnek değilken, günümüzde en çok kullanılan piyano metotlarından biridir. Bu yapıt, farklı parmakların güç ve becerilerini geliştirmek için tekrar eden desenlerden oluşur.¹⁰

Besteciler etüt bestelemekle ilgilendikçe, etüt formu da gelişmeye ve değişmeye başlamıştır. Hâlâ teknik bir çalışma olsa da, yenilikçi besteciler daha fazla ifade ve melodik güzellik katabilmişlerdir. 19. yüzyılın başlarında besteci Carl Czerny, etütlerinde defalarca tekrarlanan hareketler kullanmak yerine daha melodik yapıya sahip çok sayıda piyano etüdü yazmıştır.

Carl Czerny'nin bazı etütleri ile başlayan, tekniğin yanında müzikal yönün de gelişimini sağlamayı amaçlayan etütler Johann Baptist Cramer ve İgnaz Moscheles ile devam etmiş, Romantik Dönem'de Chopin ve Liszt ile doruk noktasına ulaşmıştır.

19. ve 20. yüzyılda Claude Debussy, Sergei Rachmaninoff, Sergei Prokofiev gibi besteciler de bu türde eserler yazmışlardır. 20. yüzyılın ikinci yarısında John Cage ve György Ligeti gibi besteciler de alışılmışın ve geleneğin dışında yeni fikirler barındıran etütler yazmışlardır. Scriabin'in ilk dönem etütleri daha geleneksel bir çizgide kalmış ve Chopin modelini izlemiştir.

⁹ Nurhan Cangal, *Müzik Formları*, 3. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2010, s. 95- 96.

¹⁰ <http://study.com/academy/lesson/etude-definition-instruments.html>, (15. 12. 2017).

4. SRIABIN ETÜT OP. 8 NO. 12

Scriabin'ın Op. 8, No. 12 Etüdü yazdığı dönem halen Chopin etkisinde olduğu bir dönem olmasına rağmen, birçok yeniliği de içinde barındırmaktadır. Scriabin'ın Op.8 Etütleri bestelediğinde Czerny, Chopin, Liszt, Schumann gibi bestecilerin etütlerini inceleme fırsatı bulmuş olmasına karşın en çok Chopin'i model almış olduğu söylenebilir. Etütlerde her ne kadar çeşitli teknik konular işlenmiş olsa da her bir etüt oktav, üçleme, poliritim gibi özel bir teknik konuya odaklanmıştır. Scriabin eserler arasında Chopin gibi tonalite açısından bir ilişki kurgulamamıştır. Besteci, eseri bestelemeye 1894 yılında başlamıştır.

Re diyez minör tonunda, 4/4'lük ölçü biriminde ve *Patetico*¹¹ karakterinde bestelenen eser, terimin karakterini tam anlamıyla taşımaktadır. Eserin açılışı sol eldeki çok geniş bir oktav aralığına yayılan ve tüm parça boyunca etkisini sürdürecektir bir yapı ile başlamaktadır. Sol elde 11'li aralığa kadar uzanan notaları bazen kırık akor tekniği ile çalmak gerekebilmektedir. Bu geniş aralıklardan oluşan sol el partisi, sağ eldeki melodiye eşlik eden sade bir yapıda değildir. Aksine eserin temelinin üzerine kurulduğu, kendi içinde çok sesli ve renkli bir armoniye sahip haldedir. Scriabin mezuniyet senesinde sağ elini zedelemiştir. Bu süreçte sol el için Op.9 Prelüd ve Noktürn eserlerini bestelemiştir. Yakın zamanlarda bestelendikleri için bu eser de çok yoğun bir sol el notasyonuna sahiptir. Etütteki teknik güçlükler de kendisini sol elde daha fazla göstermektedir.

Bu durum bestecinin sol eldeki nüans kullanımında da görülmektedir. Scriabin 1895 yılının Mart ayı boyunca etütler üzerine çalışmaya devam etmiştir. 29 Mart'ta yayıncısı Belaieff'e; "*Re diyez minör etüdün iki farklı versiyonunu ekledim. Ancak henüz yayınlamak içimden gelmiyor. Bir süre masanızda dinlenmesine izin verin. İçerisinde beni tatmini etmeyen bir şeyler var*" diye yazmıştır. 6 Nisan'da ikinci versiyonun o dönem için basılmaması gerektiğini belirtmiştir.¹² Eserin bir alternatif versiyonu Moskova'daki Muzgiz Yayınevi tarafından 1949 yılında yayınlanmıştır.¹³ Ağustos 1897'de Belaieff Scriabin'e Op. 8 Etütlerinin baskısının tükendiğini söylemiştir.¹⁴ Bu durum Op. 8 Etütlerinin ilk yayınlandığı andan itibaren büyük ilgi uyandırdığını göstermektedir.

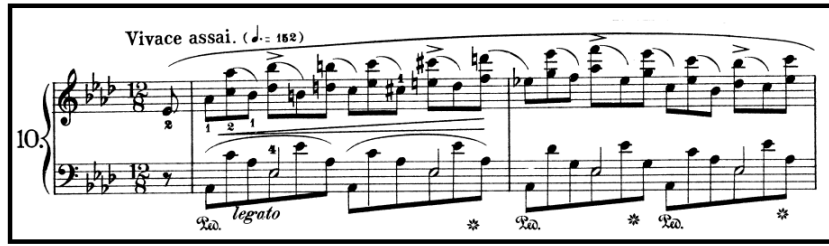
¹¹ İta. Patetik, Fr Pathétique. Görkemli, muhteşem. Orkestra müziğinde, vurguları doruk noktasında değerlendirilen sert, güçlü bir anlatım biçimi. (Murat, Ö. Uluç, *Müzik İşaretleri ve Terimleri Sözlüğü*, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara, s. 130)

¹² Bowers, *a.g.e.*, s. 199.

¹³ Faubion Bowers, *Scriabin a Biography*, Dover Publication Inc., New York 2019, s. 88.

¹⁴ Bowers, *a.g.e.*, s. 226.

Etüdün başlangıcındaki sol el stilistik yapısı Chopin'in Op. 10, No.10 etüdü ile oldukça örtüşmektedir.¹⁵

Şekil 1. Chopin Op.10 No.10, 1-2. ölçüler

Şekil 2. Scriabin Op.8 No.12, 1-2. ölçüler

Ardından sağ elin başlaması ile birlikte ilk iki ölçüde birbirini tamamlayıcı iki ayrı motif karşımıza çıkar ve bu motifler tüm eser boyunca farklı şekillerde kullanılırlar. İlk motif noktalı yapısıyla heyecan verici bir başlangıç yapar. Bu motif, Chopin'in Op. 10, No. 12 Etüdü ile ritmik doku olarak benzetilmektedir.

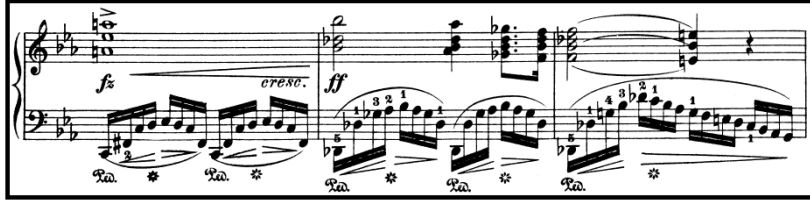

Şekil 3. Chopin Op. 10, No. 12 ve Scriabin Op. 8, No.12'deki benzer motifler

2. ölçüde ikinci motif ortaya çıkar. Oktavlarda oluşan bu motif üst perdelere sıçrayan yapısıyla esere heyecan katar. Bu durum 1. ve 2. motifin her tekrarında daha da tiz perdeye çıkması ile 7. ölçüye kadar devam eder. 7. ölçüde üçüncü bir motif ortaya çıkar. Bu motif ilk ikisinin aksine sürekli daha yukarı çıkan melodik hattı

¹⁵ Kuo-Ying Lee, *An Examination of Innovations in Alexander Scriabin's Late Etudes for Piano*, (Doktora Tezi, University of North Texas, 2013), s. 10.

sakinleştirici ve tamamlayıcı bir görev üstlenmektedir. Bu motif de stil açısından Chopin Op. 10, No. 12 Etüdündeki motifle benzerlik göstermektedir.

Şekil 4. Chopin Op. 10, No. 12, 65-67. ölçüler

Şekil 5. Scriabin Op. 8, No. 12, 7-9. ölçüler

9. ölçüde bu yatıştırıcı motif ile birlikte sol eldeki oktavlara da Scriabin özel bir önem göstermiş, baskın duyulmasını istediği oktavları nota üzerine belirtmiştir. 9. ölçü ile birlikte ikinci cümle başlar. Sol eldeki bas seslerin zaman zaman bir oktav aşağıdan gelmesi dışında ilk cümleye çok yakındır ve 17. ölçüde Fa diyez Majöre yönelerek sona erer ve hemen aynı ölçüde B bölümü başlar.

A

Patetico $\text{♩} = 100-110$

1. motif 2. motif

3. motif

oktavların ekstra vurgulanması
tınya hacim ve zenginlik katıyor

Şekil 6. Scriabin Etüt Op. 8, No. 12, 1-17. ölçüler

B bölümünün başında iskeleti birinci bölümdeki ilk motiften oluşan yeni bir motif karşımıza çıkar. Bu motifin noktasız olması sayesinde B bölümüne, ilk bölüme oranla daha lirik bir başlangıç yapılıncak ancak *Patetico* karakteri hala devam eder. 18. ölçüde B bölümünün ikinci motifi devreye girer. Bu motif de yine A bölümündeki

ikinci motif ile ritmik olarak aynı yapıdadır ancak majör tona yönelme yaptığı için karakteri farklıdır. 20. ölçüde yeni bir motif karşımıza çıkar.

Şekil 7. Scriabin Etüdü Op. 8, No. 12, 17-25. ölçüler

21. ölçüde ise A bölümünde de karşımıza çıkan yatıştırıcı, tamamlayıcı görevi üstlenen motif tekrar ortaya çıkar. Ondan sonraki dört ölçülük bölümde ikinci cümle bir alt sestem duyurularak B bölümünün ilk büyük cümlesi 25. ölçü ile birlikte sonlanmaktadır. 26. ölçüde B bölümünün 3. motifinden doğan ve gelişen yeni bir yapı karşımıza çıkar. Her bir dalgada bir ses aşağıya inmesinin yanında *crescendo* ile gittikçe şiddetini arttırmaktadır. Bunun yanında bu bölümde besteci notada gösterdiği üzere bas sesteki oktavlara özel bir önem vermiştir. Ancak 25. ve 28. ölçüler arasında sol elin soprano partisinde bestecinin özel olarak belirtmediği gizli

bir melodik hat mevcuttur. Rus piyanist Alexei Sultanov'un Tchaikovsky yarışması ve konser kayıtlarındaki icraları dinlenirse bu hat kolayca fark edilebilir.

26. ölçüde karşımıza çıkan element 27. ölçünün sonunda B bölümünün birinci elementi ile de birleşerek bir perde alttan tekrar duyurulur, ardından *crescendo* ile birlikte 29. ölçüde tekrar bir perde aşağıdan duyulur. *Crescendo* sayesinde *fortissimoya* ulaşılmıştır. 31. ölçüde dalgalar halinde gelen motif, eseri zirve noktasına taşır. Ancak bu durum 33. ölçüde yeni bölümün ani başlangıcı ile etkisini yitirir. Scriabin burada zirve noktasını iki bölümü birbirine bağlamak için kullanmıştır.

farfı yapıdaki 3. motif

24

tınıya hacim ve zenginlik katan oktavlar

27

Alexei Sultanov'un icrasında ortaya çıkarttığı ezeli melodik

30

1. zirve noktası

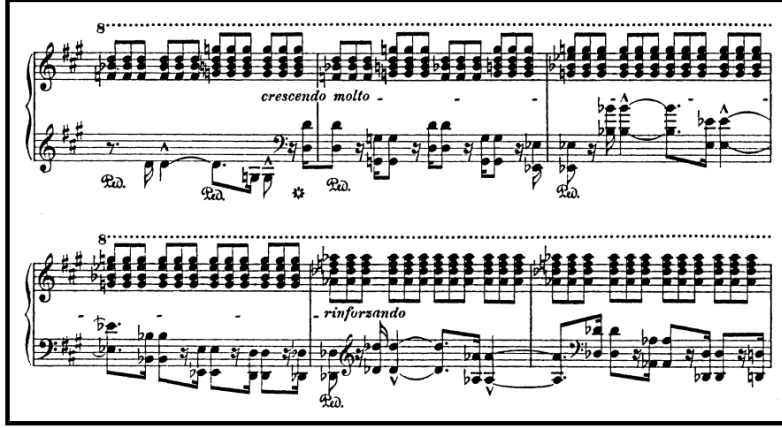
33

rit. [a tempo]

Şekil 8. Scriabin Etüt Op. 8, No. 12, 24-33. ölçüler

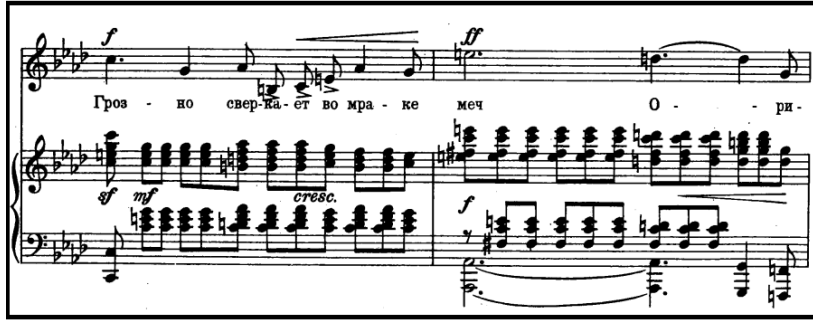
33. ölçüde başlayan A1 bölümünde, A bölümündeki elementler kullanılmaya devam eder ancak araya akorlar eklenerek hem armonik ve melodik olarak çok seslendirilmiştir, hem de coşkulu, dinamik yapı daha da güçlendirilmiştir.

Burada karşımıza çıkan stilistik piyano dokusu Liszt'in bazı eserlerinde de karşımıza çıkmaktadır.

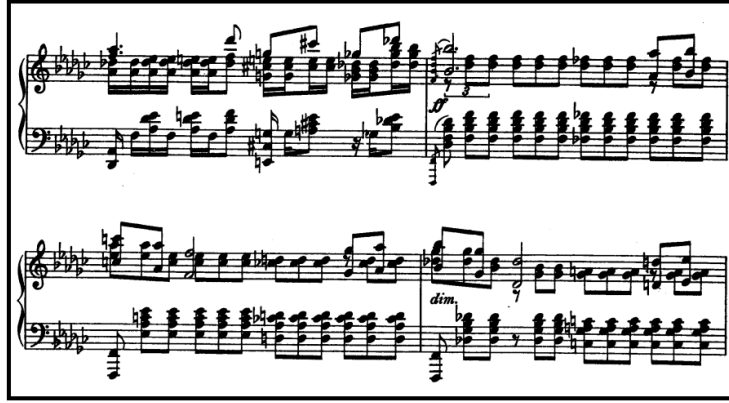

Şekil 9. Liszt, Dante Sonatı, 100-105. ölçüler

Liszt ve Chopin'in eserleri Rusya'daki piyano müziğini önemli ölçüde etkilemiştir. Hem Scriabin hem de Rachmaninoff'un armoni hocalığını yapmış olan Taneyev'in bazı eserlerinde de benzer stilistik öğeler görülmektedir.

Şekil 10. Taneyev Op. 33, No. 1, 30-31. ölçüler

Şekil 11. Rachmaninoff Op. 39, No. 5 Etüt, 21-24. ölçüler

Şekil 12. Scriabin Etüt Op. 8, No. 12, 33-38. ölçüler

39. ölçü ile birlikte ilk bölümde cümleyi sonlandıran yapı burada Scriabin'ın notalara aksan da eklemesinin sayesinde ikinci bir zirve noktası halini alır. 42. ölçüde yeni bir zirve için hazırlama yapılır. 44. ölçüde sol eldeki atlamalı oktavlar ve akorların oluşturduğu yapı ile sağ eldeki üçlemeler birleşerek poliritim oluştururlar. Bu da büyük külmünasyonun (*zirve noktasının*) etkisini daha da artırır. Ardından yavaşça düşmeye başlar.

41 3. zirveye hazırlık

43 Büyük zirve noktası

44 3'e karşı 2 poliritmik yapı

45

47

Şekil 13. Scriabin Etüt Op. 8, No. 12, 41-48. ölçüler

49. ölçüde *fff* nüansı ile 1. motif tekrar duyulur ve coda bölümüne geçilir. Burada da ilk bölümdeki motife sol eldeki oktavlar eşlik eder. Herhangi bir nüans değişikliği belirtilmese de melodi hattının gidişinden yola çıkan icracıyı, besteci serbest bırakır. Son yedi ölçüde yalnızca *fff* nüansı belirtilir. Renk ve doku olarak yansıtılması gerekenleri besteci icracıya bırakır. 51. ölçüde 1. motif son kez duyulur. Ardından sekvensli bir yapı ile doruğa ulaşır. Son iki ölçüdeki geniş orkestral akorlarla eser sona erer.

The image displays a musical score for Scriabin's Etüdü Op. 8, No. 12, measures 49-55. The score is written for piano and is in G major and 2/4 time. It consists of three systems of music. The first system (measures 49-50) shows the first motif (1. motif) and the coda (Coda). The second system (measures 51-52) shows the first motif (1. motif) and a sequence ending (sekvensli final). The third system (measures 53-55) shows a sequence of chords (geniş orkestral akorlar) and a final chord. The score includes dynamic markings such as *fff* and accents.

Şekil 14. Scriabin Etüt Op. 8, No. 12, 49-55. ölçüler

12. etüt yalnızca bu seri içerisinde değil, Scriabin'in tüm yapıtları arasında en fazla bilinen ve en çok icra edilen eserlerden biridir. Birçok ünlü piyanist konserlerinde çalmış veya kaydını yapmıştır. Scriabin'in kendisi de 1914 yılında piyano rulosu (piano roll) tekniği ile eseri kaydetmiştir. Bu kayıt sayesinde eserin

icrası konusunda epey fikir edinebilmekteyiz. Onun dışında Scriabin ile bizzat tanışma fırsatı bulmuş olan ünlü piyanist Vladimir Horowitz de eseri pek çok kez kaydetmiştir. Horowitz'in kayıtlarındaki icra genelde daha serbesttir ve bireysellik içerir. Oysa Scriabin, kendi kaydında 19.yüzyıl geleneğindeki piyanistler gibi keskin ve net bir icra sergilemiştir. *Rubato*¹⁶ tekniği sık sık kullanılsa da asla abartıya kaçılmamış, ustaca kullanılmıştır. Bunun dışında besteciyle bizzat tanışmasa da kızı ile evlenmiş olan ve Scriabin'in eserlerini ustaca seslendirmesiyle bilinen Vladimir Sofronitsky kaydı da referans olarak kullanılabilir kayıtlardandır.

5. SONUÇ

Scriabin'in yazmış olduğu Op. 8 etütlerinden No. 12 incelemiden önce bestecinin yaşamı, müzikal anlayışı, yaratıcılığını etkileyen unsurlar irdelenmiştir. No.12'nin seçilme sebebi hem bestecinin en çok icra edilen eserlerinden birisi olması hem de ilk dönem müzikal üslubunun birçok özelliğini içerisinden bulundurmasıdır.

Scriabin'in ilk dönem eserlerinde Chopin, Liszt'ten etkilendiği görülmektedir. Bunun yanı sıra Scriabin ilhamını Rus temaları ve halk müziğinden almamış kendi kişisel stilini oluşturmayı amaçlamıştır. Ancak yine de onun ilhamının en büyük kaynağını Rus edebiyatı, şiiri, sembolizmi ve felsefesinin oluşturduğu görülmektedir.

Scriabin'in kendi stilini oluşturma çabası, besteciliğinin ilerleyen yıllarında da artarak devam etmiştir. Ancak her ne kadar stili ve müzikal anlayışı değişmiş olsa da besteci son yıllarındaki resitallerinde dahi ilk dönem yapıtlarından örnekler icra etmiştir. Besteci, mezuniyet yıllarının ardından yalnızca kendi yapıtlarını icra etme kararı almıştır. Bu durum dönemin diğer piyanistlerinin yeni yaklaşımlar geliştirmesini gerektirmiştir.

Scriabin'in etütlerine geçmeden önce etüt formunun tarihsel süreci de incelenmiştir. Klasik dönemde yalnızca teknik bir çalışma niteliği taşıyan etüt formu özellikle Czerny ile birlikte doruk noktasına ulaşmıştır. Czerny'den sonra Chopin ve Liszt gibi besteciler, eski dönem etütlerini incelemiş ve daha da geliştirerek oldukça teknik aynı zamanda melodik ve büyük formulu etütler bestelemişlerdir.

Serideki diğer etütlerde olduğu gibi 12. Etütte de Scriabin, eseri bestelerken tını ve tonlamaya özellikle dikkat etmiş, eserde betimsel bir altyapı kullanmıştır. Tüm bunları yaparken eserin teknik yönünü de arka plana atmamış, aksine Chopin'in etütlerinin izinden giderek her bir etütte farklı bir teknik sorunu titizlikle inceleyerek üstesinden gelinmesini amaçlamıştır. Etüt içerisinde çok seslilik, poliritim ve zengin tematik işlemler görülür. Bu yöntemleri kullanması sayesinde etüt yalnızca teknik

¹⁶ İtalyanca "serbest çalma" anlamına gelen müzik terimi.

yönü öne çıkan bir eser değil, tını zenginliği ve armonik çeşitliliği ile de bir bütündür. Scriabin bir müzik eserinin her zaman fikirsel bir altyapıya sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Buradan yola çıkarak etütlerini çalışan piyanistlerin yalnızca teknik değil, tüm müzisyen yönleri ile gelişmesini amaçladığı söylenebilir.

Scriabin, bazı bestecilerden farklı olarak bestecilik hayatı boyunca müzikal stilini sürekli geliştirmiş ve değiştirmiştir. Op. 8 etütleri bestecinin ilk dönem yapıtlarından olsa da aynı zamanda en bilinen ve en çok icra edilen eserleri arasındadır. Son yıllarda daha da fazla icra edilmeye başlanmıştır.

Müzik tarihinde çok özel bir yeri olan Scriabin'in daha iyi anlaşılması, tanınması ve daha çok icra edilmesi adına yapılan çalışmalar arttırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKTÜZE, İrkin, *Müziği Okumak*, Pan Yayıncılık, Cilt 2, İstanbul 2005.
AKTÜZE, İrkin, *Müziği Okumak*, Pan Yayıncılık, Cilt 3, İstanbul 2007.
BOWERS, Faubion, "Scriabin Again and Again" (1966), *Journal of The Scriabin Society of America* 8, No. 1 (Winter 2003-2004).
CANGAL, Nurhan, *Müzik Formları*, Arkadaş Yayınevi, Ankara 2010.
LEE, Kuo-Ying, *An Examination of Innovations in Alexander Scriabin's Late Etudes For Piano*, (Doktora Tezi, University of North Texas, 2013).
MİMAROĞLU, İlhan, K., *Musiki Tarihi*, Varlık Yayınları, Ankara 1970.
SCHONBERG, Harold C., *Büyük Besteciler*, Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul 2013.
ULUÇ, Murat, Ö., *Müzik İşaretleri ve Terimleri Sözlüğü*, Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara.
YOON, Wha Roh, *A Comparative Study of the Twenty- Four Preludes of Alexander Scriabin and Sergei Rachmaninoff*, (Doktora Tezi, Indiana University, 2015).
YILMAZ, Sunay, *Scriabin'in Op. 8 Etütlerinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018).

İnternet Kaynakları

- [http://imslp.org/wiki/12_Etudes,_Op.8_\(Scriabin,_Aleksandr\)_\(Ed._Konstantin_Igumnov,_Yakov_Milstein\)](http://imslp.org/wiki/12_Etudes,_Op.8_(Scriabin,_Aleksandr)_(Ed._Konstantin_Igumnov,_Yakov_Milstein)), (14.02.2022).
<https://russiapedia.rt.com/prominent-russians/music/aleksandr-scriabin/>, (14.02.2022).
<http://study.com/academy/lesson/etude-definition-instruments.html>, (14.07.2022).

https://s9.imslp.org/files/imglinks/usimg/7/72/IMSLP55481-PMLP09970-Liszt_Musikalische_Werke_2_Band_6_50_Zweites_Jahr_Italien.pdf, (Ed. José Vianna da Motta), (22.11.2022).

<https://s9.imslp.org/files/imglinks/usimg/f/f5/IMSLP39591-PMLP01894-Rachmaninoff-Etudes-Op39.pdf>, (Ed. Pavel Lamm, Konstantin Igumnov), (22.11.2022).

https://s9.imslp.org/files/imglinks/usimg/d/d4/IMSLP60293-PMLP01969-Chopin_Etudes_Schirmer_Mikuli_Op_10_scan.pdf, (Ed. Carl Mikuli), (22.11.2022).

https://s9.imslp.org/files/imglinks/usimg/0/0c/IMSLP09233-Taneyev_-_Op.33_-_5_Songs.pdf, (Ed. Mugniz), (22.11.2022).